

DOI: 10.5604/01.3001.0015.9799

Robert Gwardyński

Obserwatorium Społeczne we Wrocławiu

ORCID: 0000-0003-1184-5669

e-mail: gwardynski@onet.pl

Metodyka zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom publicznych zgromadzeń o charakterze religijnym przez podmiot kościelny

STRESZCZENIE

Obowiązkiem państwa polskiego jest zapewnienie wolności obywatelom, także w zakresie wyznawania religii. Polacy – w większości deklarujący przynależność do Kościoła katolickiego – przejawiają zachowania religijne poprzez uczestnictwo w publicznych zgromadzeniach o charakterze religijnym (msze święte, procesje, uroczystości pogrzebowe, pielgrzymki). Organizowanie kultu publicznego należy do władzy kościelnej, a zatem to Kościół, jako organizator, odpowiada za bezpieczeństwo uczestników organizowanych przez niego spotkań. Celem zaprezentowanych badań jest wypracowanie zbioru podstawowych zasad dotyczących sprawnego zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom publicznych zgromadzeń o charakterze religijnym. Badanie ma rozwiązać problem w postaci pytania o treści: Jakie są elementarne zasady służące sprawnemu zapewnieniu bezpieczeństwa uczestnikom publicznych zgromadzeń religijnych? Wyniki prezentowanych badań wskazują, że dążąc do zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom publicznych zgromadzeń o charakterze religijnym, należy: wyznaczyć i przygotować podmiot lub organizację odpowiedzialne za zapewnienie bezpieczeństwa oraz ująć ich funkcjonowanie w ramy działania zorganizowanego.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, prakseologia, organizacja, zgromadzenie religijne.

Wprowadzenie

Rzeczpospolita Polska jest państwem, w którym zapewnia się bezpieczeństwo¹ obywatelom oraz wolność religii, obejmującą „wolność wyznawania lub przyjmowania religii według własnego wyboru oraz uzewnętrzniania indywidualnie lub z innymi, publicznie lub prywatnie, swojej religii przez uprawianie kultu, modlitwę, uczestniczenie w obrzędach, prakty-

---

¹ Szerzej: B. Kaczmarczyk, *Bezpieczeństwo i zagrożenia w teorii oraz praktyce*, SAPSP, Kraków 2014.

kowanie i nauczanie (art. 53. ust. 2. Konstytucja RP)². Polacy są aktywni religijnie, choć owa aktywność posiada różny stopień nasilenia. Z badań przeprowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny wynika, że ponad 88% mieszkańców Polski identyfikuje się z instytucjami wyznaniowymi. Dominującą pozycję wśród innych wyznań zajmuje Kościół katolicki obrządku łacińskiego (zwany dalej Kościołem katolickim lub Kościołem), co wynika z faktu, że ponad 95,95% osób deklarujących przynależność do wyznań utożsamia się z nim (to ponad 88% ogółu ludności)³.

Zgodnie z umową zawartą pomiędzy Stolicą Apostolską a Rzeczypospolitą Polską państwo polskie:

- uznało niezależność i autonomiczność Kościoła katolickiego w jego dziedzinie;
- zobowiązało się do zapewnienia Kościołowi katolickiemu swobodnego i publicznego pełnienia jego misji, łącznie z wykonywaniem jurysdykcji oraz zarządzaniem i administrowaniem jego sprawami;
- zobowiązało się do zapewnienia wolności sprawowania kultu przez Kościół katolicki;
- uznało, że „organizowanie kultu publicznego należy do władzy kościelnej zgodnie z przepisami prawa kanonicznego i z zachowaniem odpowiednich przepisów prawa polskiego”⁴.

Na podstawie Ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej uznano, że Kościół:

- działa na terytorium państwa we wszystkich swoich obrządkach;
- rządzi się w swych sprawach własnym prawem, swobodnie wykonuje władzę duchowną i jurysdykcyjną oraz zarządza swoimi sprawami;
- jego władzy podlega organizowanie kultu publicznego i jego sprawowanie⁵.

Zgodnie z powyższą ustawą „Publiczne sprawowanie kultu nie wymaga od Kościoła zawiadomienia, jeżeli odbywa się:

- w obiektach kościelnych i na gruntach kościelnych oraz w innych pomieszczeniach służących katechizacji lub organizacjom kościelnym;
- w innych miejscach, z wyłączeniem dróg i placów publicznych oraz pomieszczeń użyteczności publicznej (tu Kościół ma obowiązek poczynienia uzgodnień z właściwym organem administracji publicznej)⁶.

Publiczne sprawowanie kultu religijnego odbywa się w ramach publicznych zgromadzeń o charakterze religijnym. Publicznym zgromadzeniem o charakterze religijnym jest zebranie ludzi⁷ w miejscu, które jest dostępne dla nieokreślonego bliżej licznie i rodzajowo kręgu osób⁸

² Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r.

³ *Wyznania religijne w Polsce w latach 2015–2018*, pod kier. P. Ciecieląga, GUS, stat.gov.pl, Warszawa 2020, s. 30–31.

⁴ Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczypospolitą Polską, podpisany w Warszawie dnia 28 lipca 1993 r. (Dz.U. 1998 nr 51 poz. 318).

⁵ Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2019 poz. 1347).

⁶ Ibidem.

⁷ *Słownik języka polskiego PWN*, t. III, red. M. Szymczak, PWN, Warszawa 2002, s. 948.

⁸ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 lutego 2015 r. sygn. akt SK 70/13 (Dz.U. 2015 poz. 234), s. 17.

celem wspólnego uczestniczenia w obrzędach religijnych⁹. Organizacja publicznych zgromadzeń o charakterze religijnym nie podlega powszechnym regulacjom prawnym dotyczącym:

- bezpieczeństwa imprez masowych (publiczne zgromadzenia o charakterze religijnym nie są imprezami masowymi, o których mowa w art. 3. pkt 1. ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych¹⁰);
- zgromadzeń (zgodnie z art. 2. ust 2. Prawo o zgromadzeniach, przepisów ustawy nie stosuje się do zgromadzeń odbywanych w ramach działalności kościołów i innych związków wyznaniowych¹¹);
- korzystania z dróg w sposób szczególny (zgodnie z art. 65h ustawy Prawo o ruchu drogowym przepisy nie dotyczą procesji, pielgrzymek i innych imprez o charakterze religijnym)¹².

Publiczne zgromadzenia o charakterze religijnym mają zróżnicowany charakter ze względu na ich formę, liczebność, charakter miejsca spotkania, zasięg oddziaływania/zainteresowania, powtarzalność. Publiczne zgromadzenia o charakterze religijnym przyjmują formy:

- mszy świętych,
- uroczystości pogrzebowych,
- pielgrzymek i procesji¹³.

Ze względu na liczbę uczestników mogą być małe (do 20 osób – w takiej grupie zachodzi interakcja bezpośrednia pomiędzy uczestnikami spotkania; ludzie w tych grupach przeważnie się znają, potrafią się rozpoznać z wyglądu¹⁴) i wielkie. Miejscem zgromadzeń mogą być:

- tereny kościelne (np. kościoły, kaplice kościelne, wierzchniki, cmentarze parafialne itd.);
- tereny inne (np. drogi publiczne i wewnętrzne, place, parki, obiekty sportowe, cmentarze komunalne, pomieszczenia użyteczności publicznej)¹⁵.

Publiczne zgromadzenia o charakterze religijnym mogą się dzielić ze względu na zasięg oddziaływania/zainteresowania na:

- miejscowe (grupa osób spotykająca się okazjonalnie z ważnej przyczyny, np. pogrzebu),
- lokalne (w ramach jednej parafii),
- regionalne,
- krajowe (np. Ogólnopolskie Spotkania Młodych w Lednicy),
- międzynarodowe (np. Światowe Dni Młodzieży).

Zgromadzenia mogą odbyć się jednokrotnie lub odbywać się wielokrotnie, w tym cyklicznie lub acyklicznie.

Niezależnie od formy i charakteru publicznego zgromadzenia o charakterze religijnym za bezpieczeństwo jego uczestników odpowiedzialność ponosi Kościół (jako organizator

⁹ Odpowiedź na interpelację nr 4980, <https://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=16DE0C86> (18.07.2022 r.).

¹⁰ Ustawa z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz.U. 2009 nr 62 poz. 504).

¹¹ Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. – Prawo o zgromadzeniach (Dz.U. 2022 poz. 1389).

¹² Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz.U. 2022 poz. 988).

¹³ Szerzej: A. Szela, *Współczesne uwarunkowania bezpieczeństwa uczestników zgromadzeń o charakterze religijnym*, WSPoL, Szczytno 2020.

¹⁴ P. Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, ZNAK, Kraków 2012, s. 51.

¹⁵ *Bezpieczeństwo uczestników zgromadzeń religijnych. Wydanie drugie uzupełnione*, red. B. Wiśniewski, A. Prędecka, J. Bryk, A. Szela, SGSP, Warszawa 2017, s. 26–28.

spotkania) oraz państwo polskie (z mocy Konstytucji RP). Mając na względzie autonomię Kościoła wobec państwa, pełnię jego władzy w zakresie organizowania kultu publicznego i jego sprawowania oraz zróżnicowanie publicznych zgromadzeń o charakterze religijnym, należy wskazać te z zasad elementarnych, których przestrzeganie będzie podstawą zapewnienia bezpieczeństwa uczestników publicznych zgromadzeń o charakterze religijnym. Jako że „zbiór zasad dotyczących sposobów wykonywania jakiejś pracy” nosi miano „metodyki”, niniejsze opracowanie będzie dotyczyło metodyki zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom publicznych zgromadzeń o charakterze religijnym.

Założenia metodologiczne i metodyczne pracy

Przedmiotem badania jest funkcjonowanie podmiotów („podmiotami działającymi są tylko osobniki”¹⁶) i organizacji (w sensie rzeczowym) odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa uczestników publicznych zgromadzeń o charakterze religijnym. Celem badania jest wypracowanie zbioru podstawowych zasad dotyczących sprawnego zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom publicznych zgromadzeń o charakterze religijnym. Badanie ma rozwiązać problem w postaci pytania o treści: Jakie są elementarne zasady służące sprawnemu zapewnieniu bezpieczeństwa uczestnikom publicznych zgromadzeń religijnych? Dla nadania kierunku rozważaniu naukowemu przyjęto hipotezę badawczą o treści: Dążąc do zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom publicznych zgromadzeń o charakterze religijnym, należy: wyznaczyć i przygotować podmiot lub organizacje odpowiedzialne za zapewnienie bezpieczeństwa oraz ująć ich funkcjonowanie w ramy działania zorganizowanego. W badaniu wykorzystano metodę analizy dokumentów, opierając się w głównej mierze na literaturze z zakresu nauk o bezpieczeństwie, a także prakseologii i teorii organizacji.

Zagadnienia dotyczące sprawnego zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom publicznych zgromadzeń o charakterze religijnym

Zapewnienie bezpieczeństwa uczestnikom publicznych zgromadzeń o charakterze religijnym jest sprawieniem tego, by byli oni bezpieczni. Bezpiecznym – w ujęciu prakseologicznym – jest ten podmiot (podmiot bezpieczeństwa¹⁷), któremu samemu lub jego zasobom nie zagraża strata¹⁸.

Onomatoid „bezpieczeństwo” definiowany jest rozlicznie¹⁹. Najczęściej odnoszony jest do stanu (jako „stan niezagrożenia, spokoju, pewności”²⁰) lub procesu, w tym procesie złożonego (jako „proces bezpieczeństwa”²¹). Takie rozliczne ujmowanie rozumienia

¹⁶ T. Kotarbiński, *Traktat o dobrej robocie*, wyd. I, UŁ, Łódź 2019, s. 112.

¹⁷ Szerzej: A. Glen, *Podstawy poznania bezpieczeństwa podmiotu*, UP-H, Siedlce 2021, s. 15.

¹⁸ T. Pszczołowski, *Mała encyklopedia prakseologii i teorii organizacji*, Ossolineum, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1978, s. 25.

¹⁹ Szerzej: J. Stańczyk, *Formułowanie kategorii pojęciowej bezpieczeństwa*, FNCE, Poznań 2017, s. 89.

²⁰ Szerzej: R. Jakubczak, B. Wiśniewski, *Wyzwania, szanse, zagrożenia i ryzyko dla bezpieczeństwa narodowego RP o charakterze wewnętrznym*, WSPol, Szczytno 2016.

²¹ *Bezpieczeństwo w teorii i badaniach naukowych*, red. B. Wiśniewski, WSPol, Szczytno 2021, s. 17.

bezpieczeństwa jest ze wszech miar uzasadnione, gdyż pozwala na lepsze poznawanie rzeczywistości w danym, interesującym badacza kontekście (bezpieczeństwo jako: cel działania, treść działania, motyw popychający ku działaniu)²². O bezpieczeństwie można na przykład mówić jako o sytuacji odznaczającej się brakiem możliwości utraty czegoś, co człowiek szczególnie ceni²³. Podejście sytuacyjne do bezpieczeństwa ułatwia zrozumienie jego obiektywnego i subiektywnego charakteru. Sytuacją jest bowiem nie tylko ogół zmian rzeczy i ich stanów zachodzących w otoczeniu człowieka²⁴, ale również ogół elementów z otoczenia człowieka wraz z nim samym, takie jakimi są one obiektywnie i w obiektywnych stosunkach wzajemnych oraz takie jakimi są przez tego człowieka postrzegane²⁵. Mając powyższe na względzie, bezpieczeństwem uczestników publicznych zgromadzeń o charakterze religijnym jest sytuacja umożliwiająca ludziom zgodne z zamierzeniami, niezakłócone czynnikami destrukcyjnym uczestnictwo w obrzędach religijnych. Czynnikiem destrukcyjnym może być zagrożenie mające charakter czynu zabronionego, katastrofy naturalnej lub awarii technicznej²⁶.

Bezpieczeństwo uczestników spotkania religijnego jest dziełem tych, którzy przez podjęte działania to bezpieczeństwo zapewniają. Innymi słowy, bezpieczeństwo uczestników jest wynikiem świadomego i celowego zachowania podmiotów działania, mającego charakter zdarzenia permutacyjnego (konstrukcyjnego lub destrukcyjnego) albo perseweracyjnego (zachowawczego lub zapobiegawczego)²⁷. Omawianymi tu podmiotami powinny być osoby wyznaczone przez Kościół, dające rękojmiej sprawnego działania, a zatem posiadające możliwość działania.

Na możliwość działania składają współwystępujące: możliwość wewnętrzna, czyli dyspozycjonalna, oraz możliwość zewnętrzna, czyli sytuacyjna²⁸. Możliwość dyspozycjonalna odnosi się do gotowości podmiotu i wynika z połączenia jego chęci podjęcia działania²⁹ i wytrwania w nim³⁰, odporności na stres³¹, sprawności intelektualnej i manipulacyjnej, wiedzy, umiejętności³², nawyków³³ i sprawności w odniesieniu do warunków, w jakich przyjdzie mu działać³⁴.

²² Szerzej: *Współczesne postrzeganie bezpieczeństwa*, red. K. Jałoszyński, B. Wiśniewski, T. Wojtuszek, WSA, Bielsko-Biała 2007.

²³ T. Pszczołowski, *Mała encyklopedia...*, s. 25

²⁴ T. Kotarbiński, *Abecadło praktyczności*, WP, Warszawa 1974, s. 33.

²⁵ Szerzej: B. Karolczak-Biernacka, *Studia nad zachowaniem się sportowca w sytuacji trudnej*, SiT, Warszawa 1986, s. 14.

²⁶ B. Wiśniewski, *Przygotowania obronne resortu spraw wewnętrznych*, WSPoL, Szczytno 2014, s. 136.

²⁷ *Security – Threats, Law and Organization*, Schriften zu Mittel- Und Osteuropa In der Europäischen Integration, Band 24, red. G. Sander i In., Verlag Dr. Kovac, Hamburg 2019, s. 11.

²⁸ T. Pszczołowski, *Mała encyklopedia...*, s. 276.

²⁹ Szerzej: T. Kocowski, *Potrzeby człowieka*, Ossolineum, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź 1982, s. 50.

³⁰ Szerzej: W. Łukaszewski, M. Marszał-Wiśniewska, *Wytrwałość w działaniu. Wyznaczniki sytuacyjne i osobowościowe*, GWP, Gdańsk 2006, s. 11–12.

³¹ Szerzej: *Sytuacje krytyczne a stres*, red. B. Wiśniewski, B. Kaczmarczyk, WSA, Bielsko-Biała 2012.

³² T. Kotarbiński, *Traktat...*, s. 124.

³³ B. Wiśniewski, R. Gwardyński, *Rzecz o sprawności interwencyjnej policjantów* [w:] *Administracja bezpieczeństwa. Wybrane problemy*, t. III, red. B. Wiśniewski, A. Babiński, A. Osierda, P. Kobes, Bielsko-Biała 2017, s. 101.

³⁴ T. Pszczołowski, *Mała encyklopedia...*, s. 124.

Możliwość sytuacyjną działania tworzą zewnętrzne wobec podmiotu warunki sprzyjające jego działaniu³⁵. Na możliwość działania można spojrzeć również jako na możliwość subiektywną, wynikającą z przekonania podmiotu o tym, że brak jest niemożliwych do pokonania przeszkód natury wewnętrznej i zewnętrznej, które by czyniły jego działanie niewykonalnym. Jedynie takie przekonanie wpływa motywująco na zachowanie się podmiotu i to niezależnie od prawdziwości tego przekonania³⁶.

Osoby wyznaczone przez Kościół do zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom publicznego zgromadzenia o charakterze religijnym powinny:

- 1) w danym miejscu i czasie wykonywać jedynie bardzo odpowiedzialną funkcję związaną z zapewnieniem bezpieczeństwa uczestnikom spotkania religijnego (nie powinny być to osoby, których uwaga w czasie obrzędu religijnego mogła być odwrócona od wyznaczonego zadania);
- 2) posiadać predyspozycje do łatwego opanowania wymaganych umiejętności;
- 3) posiadać zdolność do działania ukształtowaną w toku edukacji, ćwiczeń i nabytych doświadczeń.

Osoby specjalnie wyznaczone przez Kościół do zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom spotkania religijnego tworzą organizację bezpieczeństwa (w sensie rzeczowym).

W takim ujęciu organizacja jest to:

- „pewien rodzaj całości ze względu na stosunek do niej jej własnych elementów”³⁷;
- „system złożony z pewnej liczby elementów, których aktywność jest skierowana do wspólnego celu”³⁸;
- „system zachowujący się rozmyślnie, zawierający przynajmniej dwa zachowujące się rozmyślnie składniki mające wspólne zamierzenie, ze względu na które w systemie zachodzi funkcjonalny podział pracy; jego funkcjonalnie podzielne składniki mogą na wzajemne zachowanie się odpowiadać w formie obserwacji albo łączności i przynajmniej jeden podzestaw pełni funkcję kontrolno-kierowniczą”³⁹.

Organizacje charakteryzuje to, że są wytworami:

- powstałymi na mocy decyzji organu lub z woli członków;
- powołanymi do realizacji celów;
- w których istnieje podział pracy, funkcji, kompetencji;
- posiadającymi strukturę wewnętrzną i hierarchię;
- posiadającymi człon kierowniczy i człon (lub członki) wykonawczy;
- zdolnymi do osiągnięcia celów w różny sposób (cecha ekwifinalności)
- zdolnymi do podejmowania decyzji o wyborze środków i sposobów realizacji celów oraz ich modyfikacji;
- zdolnymi do wypracowywania metod, z których następnie korzystają;
- zdolnymi do samousprawiania⁴⁰.

³⁵ T. Kotarbiński, *Traktat...*, s. 63–64.

³⁶ J. Zieleniewski, *Organizacja zespołów ludzkich*, PWN, Warszawa 1972, s. 347–348.

³⁷ T. Pszczołowski, *Mała encyklopedia...*, s. 150.

³⁸ E. Bössman, *Die ökonomische Analyse von Kommunikationsbeziehungen In Organisationen*, Springer, Berlin-Heidenberg-New York 1967, s. 46

³⁹ A. K. Koźmiński, *Organizacja [w:] Encyklopedia organizacji i zarządzania*, red. L. Pasieczny, PWE, Warszawa 1982, s. 324

⁴⁰ L. Krzyżanowski, *Podstawy nauki zarządzania*, PWN, Warszawa 1985, s. 170–171.

Usprawnianie funkcjonowania organizacji może się odbywać na gruncie zwiększania stopnia jej skonsolidowania (zjednoczenia) oraz poprzez optymalne jej zorganizowanie (organizację w sensie dystrybucyjnym).

Czynnikami zwiększającymi zwartość organizacji są:

- element (człon) naczelnie uzależniający;
- łączność pomiędzy elementami (członami) organizacji;
- współdziałanie elementów (członów) organizacji;
- więzi i sprzężenia organizacyjne zachodzące pomiędzy elementami (członami) organizacji.

Istnienie członu naczelnie uzależniającego jest niezbędne dla istnienia organizacji. Wchodzi on w skład organizacji (jest jego nieodzowną częścią) i wszystkie inne członki (np. wykonawcze, wsparcia) są mu podporządkowane. Człon naczelnie uzależniający jest elementem kierowniczym, a Jan Zieleniewski pisze o nim, że w rzeczywistości, „w której żyjemy, [...] instytucje złożone z ludzi z reguły nie obywają się bez członów kierowniczych mniej lub więcej formalnie się wyróżniających; a im wyższy stopień zorganizowania, tym wyraźniej się one wyróżniają”⁴¹. Człon kierowniczy (obiekt kierujący: podmiot działania, albo zespół osób) odpowiada za kierowanie całością skonsolidowaną i zorganizowaną. Przez kierowanie rozumie się tu:

- w odniesieniu do podmioty kierowniczego – to sprawianie, by podwładny zachowywał się zgodnie z życzeniami kierownika⁴²;
- w odniesieniu do zespołu kierowniczego – oddziaływanie informacyjno-decyzyjne aparatu zarządzającego przekazywane kanałami informacyjnymi, ukształtowanymi przez stosunki (reguły) informacyjne, na komórki organizacyjne sfery realnej, a oddziaływania te powodują, że emitowane przez te komórki oddziaływania materialno-energetyczne zmierzają do osiągnięcia celów organizacji⁴³.

Osoby kierujące pracami zespołu powinny się cechować odpowiednimi predyspozycjami, a także powinny posiadać stosowną wiedzę i umiejętności działania również w warunkach sytuacji trudnej (sytuacji zagrożenia). Brak właściwego przygotowania kierowników zespołów zajmujących się bezpieczeństwem będzie przekładał się na dysfunkcję całego zespołu, którego zadaniem jest zapewnienie bezpieczeństwa uczestnikom spotkania religijnego.

Ważnym zadaniem podmiotu lub organizacji kierowania jest koordynacja działań wielopodmiotowych (czynności wielu podmiotów wchodzących w skład organizacji). Jak pisze Tadeusz Kotarbiński, „czynności te muszą być przede wszystkim zgodne, m.in. odpowiednio rozmieszczone w czasie i przestrzeni, a więc też zsynchronizowane co do współczesności i kolejności następstw”⁴⁴. Bernard Wiśniewski pisze, że „o koordynacji na gruncie teorii organizacji można mówić jako o uzgodnieniu wzajemnych działań różnych czynników składających się na zorganizowane współdziałanie [...]. Koordynacja to harmonia (zgodność) panująca między wszystkimi czynnościami, powodująca łatwość funkcjonowania i powodzenia organizacji [...]”⁴⁵. Służy ona do tego, by:

⁴¹ J. Zieleniewski, *Organizacja zespołów...*, s. 118.

⁴² T. Pszczołowski, *Organizacja od dołu i od góry*, WP, Warszawa 1984, s. 146.

⁴³ L. Krzyżanowski, *Podstawy nauk o organizacji i zarządzaniu*, wyd. II, PWN, Warszawa 1994, s. 201.

⁴⁴ T. Kotarbiński, *Traktat...*, s. 103.

⁴⁵ B. Wiśniewski, *System bezpieczeństwa państwa. Konteksty teoretyczne i praktyczne*, WSPol, Szczepno 2013, s. 303–304.

- nadać elementom materialnym i społecznym takie rozmiary w zakresie każdej funkcji, aby organizacja mogła sprawnie wykonywać swoje zadania;
- liczyć się ze zobowiązaniami i konsekwencjami przy każdej czynności;
- dostosować wydatki do posiadanych zasobów;
- dostosować środki do celu;
- przyporządkować sprawy drugorzędne głównym⁴⁶.

Według Andrzeja Czupryńskiego „podstawą koordynacji jest wymiana informacji”⁴⁷, a ta opiera się na łączności.

Łączność jest niezbędnym warunkiem istnienia i funkcjonowania organizacji (zespołu, instytucji). Najogólniej można ją określić – za Janem Zieleniewskim – jako możliwość jednokierunkowego lub wzajemnego oddziaływania członów organizacji⁴⁸. Łączność jest zdarzeniem polegającym na tym, że od *A* do *B* i z powrotem jest przekazywana albo może być przekazywana jakaś materialna rzecz (przedmiot określony czasowo, przestrzennie i fizykalnie) lub informacja (będąca treścią)⁴⁹. Ponieważ w zespołach szczególnie znaczenie nadawane jest porozumiewaniu się, to łączność przede wszystkim polega na komunikowaniu się. Komunikowanie – jak pisze Bernard Wiśniewski – „jest procesem porozumiewania się, minimum dwukierunkowym, zachodzącym w otoczeniu (społecznym, politycznym itp.) odbywającym się na różnych poziomach (na mikropoziomie jednostek, mezopoziomie instytucji, makropoziomie społeczeństw) przy użyciu zróżnicowanych środków wywołujących określone skutki”⁵⁰. W organizacji komunikacja przebiega zarówno od członu naczelnie uzależniającego do członów wykonawczych (polecenia), jak i od członów wykonawczych do członu naczelnie uzależniającego (informacja o wykonaniu zadania). Bez łączności nie byłoby możliwe kierowanie organizacją, koordynowanie działaniami, sprawowanie nadzoru i wykonywanie kontroli. W każdej organizacji utrzymywanie łączności jest podstawą jej funkcjonowania, dlatego ludzie muszą być odpowiednio przygotowani do jej utrzymywania. Przygotowanie to jest szczególnie istotne w organizacjach zapewniających bezpieczeństwo, których funkcjonowanie może przebiegać w obliczu gwałtownie pojawiających się poważnych zagrożeń. W warunkach poważnego zagrożenia i niepewności informacja zyskuje bowiem dodatkową wagę, stanowiąc punkt wyjścia zarówno dla podejmowania właściwych decyzji przez człon naczelnie uzależniający⁵¹, jak i sprawnej kooperacji wszystkich członów organizacji.

Jak pisze Jan Zieleniewski, „Aby dany przedmiot złożony mógł stać się rzeczą zorganizowaną, muszą jeszcze – poza łącznością – zachodzić takie okoliczności, które sprawiają, że się aktualizuje współdziałanie tych części, umożliwiające przez potencjalną łączność (lub – w przypadku zespołów ludzkich i instytucji – porozumiewanie się) [...]. W stosunkach, w których uczestniczą ludzie [...] muszą zachodzić okoliczności, w których ludzie chcą uczestniczyć w zespole, chcą współdziałać, chcą świadczyć na rzecz całości”⁵².

⁴⁶ Ibidem.

⁴⁷ A. Czupryński, *Istota koordynacji, synchronizacji i współdziałania [w:] Bezpieczeństwo w obszarach przygranicznych*, t. II, red. B. Kaczmarczyk, AM, Toruń 2017, s. 23.

⁴⁸ J. Zieleniewski, *Organizacja zespołów...*, s. 115.

⁴⁹ T. Pszczołowski, *Mala encyklopedia...*, 113.

⁵⁰ B. Wiśniewski, R. Kowalski, J. Koziół, M. Szyłkowska, *Bezpieczeństwo procesów decyzyjnych*, Wydawnictwo TUM, Wrocław 2018, s. 103.

⁵¹ M. Michalska-Suchanek, *O komunikacji w sytuacjach kryzysowych – od teorii do praktyki [w:] Komunikacja w sytuacjach kryzysowych*, t. III, red. J. Sławnicka, UŚ, Katowice 2013, s. 103.

⁵² J. Zieleniewski, *Organizacja zespołów...*, s. 117.

Przez współdziałanie rozumie się tu: kooperację pozytywną; działania wielopodmiotowe, którego uczestnicy wzajemnie sobie pomagają⁵³. Szczególnym rodzajem współdziałania jest współpraca, będąca kooperacją pozytywną⁵⁴ charakteryzującą się „skoordynowanym wykonywaniem zadań cząstkowych przewidzianych podziałem pracy”⁵⁵. Współpraca opiera się na zgodnym łączeniu wysiłków elementów systemu tak, by ich efekty przyczyniały się do powodzenia całości⁵⁶. Współdziałanie i współpraca nie byłyby możliwe bez więzi i sprzężeń organizacyjnych zachodzących pomiędzy elementami (członami) organizacji.

W każdej organizacji istnieją więzi organizacyjne – będące relacjami współzależności zachodzącymi między członkami organizacji – i sprzężenia organizacyjne – będące ukierunkowanymi oddziaływaniami członków organizacji. Jak pisze Jan Zieleniewski, „na zwartość wewnętrzną rzeczy zorganizowanych, w szczególności zaś na zwartość zespołów ludzkich (a w pewnej mierze także na stopień ich zorganizowania i wielkości występującego w nich efektu organizacyjnego) wpływa ostatecznie liczba, rodzaje i moc więzi organizacyjnych i odpowiadających im sprzężeń”⁵⁷. W organizacji można wyróżnić więzi:

- hierarchiczną (obejmuje relacje zajmowanych pozycji),
- współdziałania (łączy poszczególnych wykonawców),
- funkcyjną (dotyczy wsparcia w realizacji funkcji podstawowych, regulacyjnych i pomocniczych),
- informacyjną (wyznaczana przez przepływ informacji)⁵⁸.

Jak wcześniej wspomniano, więzi organizacyjne są relacjami, a te z kolei relacje są zależnościami (stosunkami) zachodzącymi między elementami. Zbiór relacji zachodzących w organizacji jest jej strukturą⁵⁹. Struktura organizacyjna to „układ stanowisk pracy, komórek organizacyjnych, pionów organizacyjnych i ewentualnie większych elementów wraz z ustalonymi między nimi różnego typu powiązaniem”⁶⁰.

Cechą szczególną rzeczy zorganizowanej (organizacji) jest jej zorganizowanie. Jak pisze Tadeusz Pszczołowski, zorganizowanie (organizacja w sensie atrybutowym) to „cecha systemu będącego organizacją, stopniowalna ze względu na liczbę i jakość relacji [...] oraz ze względu na przyczynianie się do powodzenia całości, które może być ujęte stopniem realizacji zadań (celów)”⁶¹. Odnosząc się do wpływu stopnia zorganizowania organizacjami na sprawność jej funkcjonowania, Jan Zieleniewski pisze: „Często można zaobserwować, że wzrost stopnia zorganizowania idzie w parze ze wzmożeniem funkcjonalnego zróżnicowania, zwiększeniem liczby składników instytucji, wzrostem jej wielkości, zwiększeniem się liczby szczebli hierarchicznych i rozczłonkowania każdego szczebla oraz w ogóle ze wzrostem skomplikowania struktury organizacyjnej”. Autor wskazuje równocześnie,

⁵³ T. Pszczołowski, *Mała encyklopedia...*, s. 273.

⁵⁴ K. Kukułka, *Współdziałanie [w:] Encyklopedia organizacji i zarządzania*, red. L. Pasiczny, PWE, Warszawa 1982, s. 590.

⁵⁵ T. Pszczołowski, *Mała encyklopedia...*, s. 273.

⁵⁶ B. Wiśniewski, *Przygotowania...*, s. 220.

⁵⁷ J. Zieleniewski, *Organizacja zespołów...*, s. 119–120.

⁵⁸ T. Pszczołowski, *Mała encyklopedia...*, s. 271.

⁵⁹ L. Krzyżanowski, *O podstawach kierowania organizacjami inaczej: paradygmaty – modele – metafory*, PWN, Warszawa 1999, s. 181–182.

⁶⁰ H. Piekarczyk, *Struktura organizacyjna [w:] Encyklopedia organizacji i zarządzania*, red. L. Pasiczny, PWE, Warszawa 1982, s. 499–500.

⁶¹ T. Pszczołowski, *Mała encyklopedia...*, s. 299.

że każda z tych okoliczności wpływa na zwiększenie sprawności funkcjonowania organizacji, ale tylko do pewnego najlepszego poziomu w danej sytuacji, po przekroczeniu którego sprawność organizacji maleje⁶².

Każdemu, kto działa lub świadomie przyczynia się do działania innych, zależy na powodzeniu przedsięwzięcia. Zależy na tym, by działanie cechowała właściwa sprawność, to znaczy:

- w ujęciu dystrybutywnym: skuteczność albo ekonomiczność;
- w ujęciu syntetycznym: skuteczność i ekonomiczność.

Działanie zapewniające bezpieczeństwo uczestnikom publicznych zgromadzeń o charakterze religijnym nie jest czynem prostym, lecz działaniem złożonym, wielopodmiotowym, przyjmującym formę uporządkowanego splotu działań elementarnych noszącego miano procesu⁶³. Poprawie funkcjonowania organizacji służy ujęcie tego procesu w ramy działania zorganizowanego. Działanie zorganizowane jest to „działanie zmierzające do określonego celu, charakteryzujące się zachowaniem określonej kolejności etapów działania i konsekwentnym zastosowaniem się do zasad realizacji każdego z nich”⁶⁴. Na etapie preparacji czynu złożonego dokonuje się ustalenia celu, planowania, pozyskiwania zasobów oraz przygotowania warunków. Na etapie realizacji zadań następuje wykonanie zamierzonej czynności stosownie do powziętego planu. Na etapie kontroli realizacji zadań dokonywane jest porównanie uzyskanych efektów z zamierzeniami i wyciąganie wniosków, które będą brane pod uwagę w przedsięwzięciach preparacyjnych następnego cyklu działania zorganizowanego⁶⁵. Szczególne znaczenie dla działań podejmowanych na rzecz bezpieczeństwa ma planowanie (na etapie preparacji). Planowanie jest zespołem przedsięwzięć zmierzających do przygotowania planu, czyli zaakceptowanego opisu możliwego w przyszłości doboru i układu czynności (środków i sposobów) zjednoczonych wspólnym celem⁶⁶. Przygotowanie planu przyszłych działań podejmowanych na rzecz bezpieczeństwa wymaga odpowiedniego przygotowania sprawców (wiedzy, umiejętności, doświadczenia), gdyż sytuacje zagrożenia⁶⁷ są obarczone w znacznym stopniu gwałtownością i nieprzewidywalnością (w tym również wynikającą z zachowań ludzkich powodowanych paniką, agresją itp.).

Podsumowanie

Podsumowując rozważania, można stwierdzić, że bezpieczeństwem uczestników publicznych zgromadzeń o charakterze religijnym powinny zajmować się osoby odpowiednio dobrane i przygotowane do konkretnie dedykowanej realizacji zadań związanych z bezpieczeństwem. Osoby takie – odpowiednio do ryzyka⁶⁸ – powinny łączyć się w zespoły odpowiednio zwarte i zorganizowane. Zespoły te – jako kościelne systemy bezpieczeństwa – powinny

⁶² J. Zieleniewski, *Organizacja i zarządzanie*, Warszawa 1976, s. 292.

⁶³ T. Pszczołowski, *Mała encyklopedia...*, s. 185.

⁶⁴ W. Kieżun, *Działanie zorganizowane* [w:] *Encyklopedia organizacji i zarządzania*, red. L. Pasieczny, PWE, Warszawa 1982, s. 109

⁶⁵ J. Zieleniewski, *O organizacji badań naukowych*, PWE, Warszawa 1975, s. 202.

⁶⁶ T. Pszczołowski, *Mała encyklopedia...*, s. 160.

⁶⁷ Szerzej: B. Kaczmarczyk, *Możliwości doskonalenia systemu zarządzania kryzysowego w Rzeczypospolitej Polskiej*, WSO WL, Wrocław 2015.

⁶⁸ Szerzej: R. Jakubczak, B. Wiśniewski, *Wyzwania, szanse, zagrożenia i ryzyko dla bezpieczeństwa narodowego RP o charakterze wewnętrznym*, WSPol, Szczytno 2016.

współpracować z instytucjami systemu bezpieczeństwa państwa. Szczególne znaczenie ma współpraca z formacjami policyjnymi i formacjami ratowniczymi, których wyspecjalizowany charakter daje rękojmię zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz bezpieczeństwa powszechnego⁶⁹.

Przedstawione badanie miało doprowadzić do rozwiązania problemu badawczego w postaci pytania: Jakie są elementarne zasady służące sprawnemu zapewnieniu bezpieczeństwa uczestnikom publicznych zgromadzeń religijnych? W wyniku podjętych czynności określono, że dążąc do zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom publicznych zgromadzeń o charakterze religijnym, należy: wyznaczyć i przygotować podmiot lub organizację odpowiedzialną za zapewnienie bezpieczeństwa oraz ująć ich funkcjonowanie w ramy działania zorganizowanego. Wyznaczenie podmiotu powinno być celowe, oparte na kryterium predyspozycji psychofizycznych. Wyznaczenie organizacji powinno być również celowe, a w jej skład powinny wchodzić osoby o niezbędnych predyspozycjach psychofizycznych. Przygotowanie podmiotów i organizacji powinno uwzględniać ich możliwość działania w warunkach gwałtownych zmian, pewnej nieprzewidywalności zdarzeń i konsekwencji podejmowania dobrych i złych decyzji. Podmioty współdziałające w ramach organizacji powinna cechować chęć i umiejętność kooperacji z innymi dla osiągnięcia wspólnego celu. Kooperacja powinna dotyczyć również podmiotów pozakościelnych, czyli instytucji systemu bezpieczeństwa państwa. Organizacja kościelna zapewniająca bezpieczeństwo⁷⁰ uczestnikom publicznych zgromadzeń o charakterze publicznym powinna być odpowiednio skonsolidowana i zorganizowana, a jej działania, będące czynami złożonymi, powinny przybierać formę działania zorganizowanego: rozmyślnie przygotowanego, sprawnie przeprowadzanego i obiektywnie ocenionego. Mając na względzie powyższe, należy uznać, że przyjęta na wstępie hipoteza – nadająca kierunek rozważaniom naukowym – jest prawdziwa, a cel badania został zrealizowany.

Podziękowanie

Praca naukowa opublikowana w ramach projektu międzynarodowego współfinansowanego ze środków programu Ministra Edukacji i Nauki pn. „PMW” w latach 2021–2023; umowa nr 5184/ISFPolice/2021/2 oraz ze środków Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego UE; umowa nr 101034230 – ProSPeReS – ISFP-2020-AG-PROTECT.

Bibliografia

- Bezpieczeństwo uczestników zgromadzeń religijnych*, red. B. Wiśniewski, A. Prędecka, J. Bryk, A. Szela, SGSP, Warszawa 2016.
- Bezpieczeństwo uczestników zgromadzeń religijnych. Wydanie drugie uzupełnione*, red. B. Wiśniewski, A. Prędecka, J. Bryk, A. Szela, SGSP, Warszawa 2017.
- Bezpieczeństwo w teorii i badaniach naukowych*, red. B. Wiśniewski, WSPoL, Szczytno 2021.

⁶⁹ Szerzej: *Bezpieczeństwo uczestników zgromadzeń religijnych*, SGSP, Warszawa 2016.

⁷⁰ Szerzej: B. Kaczmarczyk, *Bezpieczeństwo i zagrożenia...*

- Bössman E., *Die ökonomische Analyse von Kommunikationsbeziehungen In Organisationen*, Springer, Berlin–Heidenberg–New York 1967.
- Cieślarczyk M., Wiśniewski B., *Współczesne rozumienie bezpieczeństwa [w:] Bezpieczeństwo w teorii i badaniach naukowych*, red. B. Wiśniewski, WSPoL, Szczytno 2021.
- Czupryński A., *Istota koordynacji, synchronizacji i współdziałania [w:] Bezpieczeństwo w obszarach przygranicznych*, t. II, red. B. Kaczmarczyk, AM, Toruń 2017.
- Glen A., *Podstawy poznania bezpieczeństwa podmiotu*, UP-H, Siedlce 2021.
- Jakubczak R., Wiśniewski B., *Wyzwania, szanse, zagrożenia i ryzyko dla bezpieczeństwa narodowego RP o charakterze wewnętrznym*, WSPoL, Szczytno 2016.
- Kaczmarczyk B., *Bezpieczeństwo i zagrożenia w teorii oraz praktyce*, SA PSP, Kraków 2014.
- Kaczmarczyk B., *Możliwości doskonalenia systemu zarządzania kryzysowego w Rzeczypospolitej Polskiej*, WSO WL, Wrocław 2015.
- Karolczak-Biernacka A., *Studia nad zachowaniem się sportowca w sytuacji trudnej*, SiT, Warszawa 1986.
- Kieżun W., *Działanie zorganizowane [w:] Encyklopedia organizacji i zarządzania*, red. L. Pasieczny, PWE, Warszawa 1982.
- Kocowski T., *Potrzeby człowieka*, Ossolineum, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1982.
- Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską, podpisany w Warszawie dnia 28 lipca 1993 r. (Dz.U. 1998 nr 51 poz. 318).
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r.
- Kotarbiński T., *Abecadło praktyczności*, WP, Warszawa 1974.
- Kotarbiński T., *Traktat o dobrej robocie*, wyd. I, UŁ, Łódź 2019.
- Koźmiński A. K., *Organizacja [w:] Encyklopedia organizacji i zarządzania*, red. L. Pasieczny, PWE, Warszawa 1982.
- Krzyżanowski L., *O podstawach kierowania organizacjami inaczej: paradygmaty – modele – metafory*, PWN, Warszawa 1999.
- Krzyżanowski L., *Podstawy nauk o organizacji i zarządzaniu*, wyd. II, PWN, Warszawa 1994.
- Krzyżanowski L., *Podstawy nauki zarządzania*, PWN, Warszawa 1985.
- Kukułka K., *Współdziałanie [w:] Encyklopedia organizacji i zarządzania*, red. L. Pasieczny, PWE, Warszawa 1982.
- Łukaszewski Ł., Marszał-Wiśniewska M., *Wytrwałość w działaniu. Wyznaczniki sytuacyjne i osobowościowe*, GWP, Gdańsk 2006.
- Michalska-Suchanek M., *O komunikacji w sytuacjach kryzysowych – od teorii do praktyki [w:] Komunikacja w sytuacjach kryzysowych*, t. III, red. J. Sławnicka, UŚ, Katowice 2013.
- Odpowiedź na interpelację nr 4980, <https://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=16DE0C86>, dostęp: 18.07.2022 r.

- Piekarz H., *Struktura organizacyjna* [w:] *Encyklopedia organizacji i zarządzania*, red. L. Pasieczny, PWE, Warszawa 1982, s. 499-500.
- Pszczółowski T., *Mała encyklopedia prakseologii i teorii organizacji*, Ossolineum, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1978.
- Pszczółowski T., *Organizacja od dołu i od góry*, WP, Warszawa 1984.
- Security – Threats, Law and Organization*, Schriften zu Mittel- Und Osteuropa In der Europäischen Integration, Band 24, red. G. Sander i in., Verlag Dr. Kovac, Hamburg 2019.
- Słownik języka polskiego PWN*, t. III, red. M. Szymczak, PWN, Warszawa 2002.
- Stańczyk J., *Formułowanie kategorii pojęciowej bezpieczeństwa*, FNCE, Poznań 2017.
- Sytuacje krytyczne a stres*, red. B. Wiśniewski, B. Kaczmarczyk, WSA, Bielsko-Biała 2012.
- Szela A., *Współczesne uwarunkowania bezpieczeństwa uczestników zgromadzeń o charakterze religijnym*, WSPol, Szczytno 2020.
- Sztompka P., *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, ZNAK, Kraków 2012.
- Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2019 poz. 1347).
- Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz.U. 2022 poz. 988).
- Ustawa z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz.U. 2009 nr 62 poz. 504).
- Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. – Prawo o zgromadzeniach (Dz.U. 2022 poz. 1389).
- Wiśniewski B., *Przygotowania obronne resortu spraw wewnętrznych*, WSPol, Szczytno 2014.
- Wiśniewski B., *System bezpieczeństwa państwa. Konteksty teoretyczne i praktyczne*, WSPol, Szczytno 2013.
- Wiśniewski B., Gwardyński R., *Rzecz o sprawności interwencyjnej policjantów* [w:] *Administracja bezpieczeństwa. Wybrane problemy*, t. III, red. B. Wiśniewski, A. Babiński, A. Osierda, P. Kobes, Bielsko-Biała 2017.
- Wiśniewski B., Kowalski R., Koziół J., Szyłkowska M., *Bezpieczeństwo procesów decyzyjnych*, Wydawnictwo TUM, Wrocław 2018.
- Współczesne postrzeganie bezpieczeństwa*, red. K. Jałoszyński, B. Wiśniewski, T. Wojtuszek, WSA, Bielsko-Biała 2007.
- Współczesny wymiar funkcjonowania Policji*, red. B. Wiśniewski, Z. Piątek, WSPol, Szczytno 2009.
- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 lutego 2015 r. sygn. akt SK 70/13 (Dz.U. 2015 poz. 234), s. 17.
- Wyznania religijne w Polsce w latach 2015–2018*, pod kier. P. Ciecieląga, GUS, stat.gov.pl, Warszawa 2020, s. 30–31.
- Zieleniewski J., *O organizacji badań naukowych*, PWE, Warszawa 1975.
- Zieleniewski J., *Organizacja i zarządzanie*, Warszawa 1976.
- Zieleniewski J., *Organizacja zespołów ludzkich*, PWN, Warszawa 1972.

SUMMARY

Robert Gwardyński

**Methodology of ensuring the safety of participants
in public religious gatherings by a church entity**

It is the duty of the Polish state to ensure freedom of citizens, also in the field of professing their religion. Poles - mostly those declaring their affiliation to the Catholic Church, display religious behavior through participation in public religious gatherings (masses, processions, funeral ceremonies, pilgrimages). Organizing public worship belongs to the ecclesiastical authority, and therefore the Church – as the organizer – is responsible for the safety of participants in the meetings organized by it. The aim of the presented research is to develop a set of basic rules for the efficient provision of safety to participants in public religious gatherings. The research aims to solve the problem in the form of a question with the following content: What are the basic principles for efficiently ensuring the safety of participants in public religious gatherings? The results of the presented research indicate that in order to ensure the safety of participants in public religious gatherings, it is necessary to: designate and prepare an entity or organization responsible for ensuring security and include their functioning within the framework of an organized action.

Key words: security, praxeology, organization, religious assembly.

Data wpływu artykułu: 1.07.2022

Data akceptacji artykułu: 1.08.2022